

KASVURASKUSED

Eesti Õpilasmalev on 18. töösuve eel. See pole küll ümarmargune rajatähis, kuid sümbolne täisikka jõudmine on mainimist väärt. Malev on nüüd aastatelt vanem kui malevlane.

Eile-täna-homme, nii võib kokku võtta teemad hiljutiselt Tallinna malevakonverentsilt. Eestvedajaks oli EÕM-i teaduse ja metoodika komisjon. Sellest, mis hästi, räägiti vähe. Palju kõneldi kasvuraskustest — probleemset, asjalikult, rohkem teadusele kui lihtsalt tundmustele 'ja arvamustele tuginedes.

ALGUS

EÕM-i loomisest rääkis ENSV Ministrite Nõukogu osakonnajuhataja Karl Adamson, kes oli tol ajal ELKNÜ Keskkomitee sekretär. Ta reastas kolm eeldust, mis viisid õpilasmaleva loomiseni. 1. Kuuekümnendate aastate keskel kasvas õpilaskomsomoli aktiivsus, sündis mõiste omaaalgatus. 2. Põllumajandus vajas hooajati töökäsi. 3. Juba kaks aastat tegutsenud EÜE oli andnud seda laadi kogemusi. Mõte küpses 1966, EÕM sündis 1967.

Sama teemat jätkas Pärnu 1. Keskkooli õpilane, ÕTÜ Õpilasnõukogu esimees Kalev Vilgats. Ta väitis, et peab maleva sünniajaks siiski aastat 1966, kui juba mitmes rajoonis töötasid õpilasarühmad, kes nimetasid end kortsaaginlasteks. 1967. aastal loodi terviklik organisatsioon (täpsemalt võib sellest lugeda Edgar Savisaare raamatust «Eesti Õpilasmaleva areng», «Eesti Raamat» 1980). 5. juulil kell 10 kogunes Tallinna 21. Keskkooli 278 õpilast. Arv oli oodatust väiksem, arvatud oli, et tuleb umbes 800. Peeti koosolek ja anti välja rohekassinine vorm. Tööle hakati 11 laagris. Tõlla sovhoos ehitas omadele malevamaja, mis läks maksma 5000 rubla. Juhtumõtteks sai «Tee tööd südameetunnistuse järgi». Päevateenistus oli 1,92—5,68. Suve lõpus oli tüdrukute palk 50—140 ja poistel 60—140 rubla. Toiduraha maksti majandiga pooleks. Esimene malevakokkutulek peeti Tõlla sovhoosi maadel. «Sama majandi direktorilt K. Võitlalt pärineb järgmine suvelõpu kommentaar: «Kulutusi me tegime, kuid ennekoike hindame seda, et õpilased aitasid meil suure hulga tööd õigel ajal ära teha. Põllumehele on suvisel kibe-kiirel ajal iga kätepaar tähtis. Seda rubladesse arvestada pole võimalik ja seepärast me kulutusi ei kartnud.»

EILE — TÄNA

Filosoofiadoktor prof. Mikk Titma võrdles tänast ja algusaastate malevlust. Täna on õpilaskond on kuuekümnendate omast arenenum. Tema väärtuspilt on diferentseeritum, ei ole nii stereotüüpne. Vaidelamatult on praegune noorsugu informeeritum, targem. Kuid valmisolek praktiliseks tegevuseks on nõrgem. Põhjus tuleneb kodust, kus õpilasel pole enamasti mingeid teiseid ko-

hustusi. Neid aspekte tuleb maleva juhtimisel arvestada.

Eeldatavalt läks jutt EÕM-i ühele paljuräägitud probleemile — komplekteerimise alustele. Kas koostada rühmad ühe kooli, ühe rajooni või vabariigi erinevate paikade õpilastest (nn. segarühmad)? Koolirühmade puhul on kontroll õpilaste üle tugevam. Teaduse aspektist on segarühm võimsam kasvatusvahend, tagades isiksuse kiirema arengu. Muidugi vaid juhul, kui malevajuhiid käivad sellest protsessist üle, suudavad seda suunata.

PROBLEEMID?

Haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja asetäitja Kuuno Varik rääkis õpilasmalevast ja koolireformist. Malev peab suurenema, kaasa tuleb haarata enamik õpilasi. Iga majand peab organiseerima oma õpilastest suvelaagri. Keskkooliõpilased teevad liialt lihtsaid töid, nad on võimelised enamaks. Kõplamine peaks jääma IV—VII klassi õpilaste põhitöök. Töö- ja puhkelaagrid tuleb lahutada EÕM-ist, nad peavad saama kooli ja majandi otsesidemeks. Tuleb luua rohkem erialarühmi, eriti nendel erialadel, mida keskkoolis õpetatakse. Üldiselt peab valitsema koolirühm, mitte aga kooli rühm vaid paberite järgi. Koolirühmas vastutab komandör malevlase eest aasta ringi, sest ta on ühtlasi tema õpetaja, kuid segarühmas vaid kevadest suve lõpuni. Võib-olla on otstarbekas viia malevasse sisse astmete peaks. Esimene aste on kodumajandis, kodunt käivad VII—VIII klassi õpilased, teine IX—X klassi õpilastest koolirühm, kolmas aga segarühm, kuhu saaksid vaid eelmistes astmetes silmapaistnud õpilased. Arvuliselt võiks see olla kümnendik malevlaste koguarvust.

Jätaks EÕM-i teaduse ja metoodika komisjoni esimees, filosoofiakandidaat Edgar Savisaar. Täpsustamist vajab õpilasmaleva eesmärk. Selleks ei ole niivõrd töökasvatus, kui just põllumajanduslike ametite populariseerimine. Ja kui noorel ei peakski tekkima soovi tulevikus maale tööle asuda, siis kogemused kuluvad ikkagi ära. Pluss see, et ka linnalased käivad maal tööl, seffidena. Kuid mis puutub TPL-i lahutamisse EÕM-ist, siis võib TPL-i tase organisatsiooni kaotamisega ainult langeda. Varem olid otsesidemed majandiga ning siis taandus kõik vaid töö tegemisele, kasvatus töid polnud juttugi. TPL loodi mitte eesmärgiga allutada see EÕM-ile, vaid et tekiks sidemed TPL-i oma rühmade vahel.

Probleemiks on saanud maleva feminiseerumine. Eelmisel aastal esmakordselt oli malevas tüdrukuid rohkem kui poisse. Mida suuremaks kasvab malev, seda sarnasemaks muutub ta keskkoolile. Ka seal suureneb naissoo ülekaal. Oleme poiste hulgas vähe propagandat teinud.

Kooli- ja segarühmade probleemi pean üledramatisee-

rituks. Kool peab malevasse saadetud õpilaste eest alati vastutama.

ENSV TA Majandusinstituudi teadur majanduskandidaat Ivar Raig. Me räägime töökasvatusest, kooli ja majandite suhetest, kuid eeskirjade järgi ei tohi alla 16-aastased noored üldse töötada. Tegelikult töötavad 14-aastased ja nooremadki. Need vastuolud tuleb kaotada. Ka peaksid majandijuhiid mõtlema, et malev ei ole ainult tööorganisatsioon, vaid ka kasvatusorganisatsioon. Enamasti on nad huvitatud vaid sellest esimesest poolest. Huvitav on seegi, kuidas majandimehed tööjõudu hindavad. Andmed pärinevad ankeetküsitlusest: 1. kohalikud õpilased, 2. šefid, 3. EÕM, 4. TPL, 5. EÜE, 6. «turuvablased». Tuleb välja, et EÕM-i hinnatakse.

Kooli- ja segarühmadest arvan, et kasvatus on segarühmas tõhusam. Kuid kas me tõesti pole võimelised tööd sellisel tasemel korraldama, et võiksime neid luua piisaval hulgal? Kas me töötame halvemini kui 10 aastat tagasi? Või ei tohiks üldse selliselt vastandada, et kooli- ja segarühmad? Ehk komplekteerida 3—4 kooli põhjal? Omavahel kokku leppinud koolide vahel?

Sõna sai ajakirjanik, EÕM-i pressigrupi liige Tõnis Eri-laid. Tööst kirjutatakse «Soovisaatele» suhteliselt harva ja väga üldiselt. Enamasti siis, kui on majandiga arusaamatusi. 95 protsendil kirjadest on teemaks vaba aeg. See näibki malevasse meelitavat. Kevaditi räägitakse rohkem sellest, et vanemad ei lase malevasse. Suvel kirjutavad agaramad, tavaliselt need, kes on malevas juba mitmendat aastat. Väidetakse, et maanoortega on läbikäimist vähe, sageli komandörid lausa keelavad seda teha. Paneb imestama! Vähesed kiidavad koolirühmi. Tahetakse sõlmida uusi tutvusi, olla suvel natuke teises seltskonnas. Isegi veidi teiseneda. Kui lasta segarühma vaid paremad, süvendab see eelarvamust koolirühmade suhtes. Õpilased hakkavad arvama, et ega seal niikuinii midagi huvitavat tehta, sest paremad on segarühmas. See oleks halb propaganda. «Soovisaate» kirjade järgi on üldistust raske teha, sest kahjuks kirjutatakse enamasti ikka siis, kui on rahulolematust südarnel ja nii saab 80 protsenti noorte kirjadest negatiivse tooni.

Ettekannete ja sõnavõttude mõtteid jaguks veel õige mitmele leheveerule. Kõike ei jõuakski ja see pole ka kirjapandu eesmärk. Olgu see näiteks ühelt malevasuve eelselt arupidamiselt. Tekitagu see edasimõtlemise tahtmist, õiget probleemitaju ja lahenduste leidmise soovi, vastastikust mõistmist.

MARGUS METS
Malev Toome foto

